

دین و گفتگوی تمدنها*

دکتر سید مصطفی محقق داماد

چکیده

موضوع اصلی این مقاله گفتگوی ادیان به عنوان مهم‌ترین بخش گفتگوی تمدن‌هاست زیرا، تمدن از عناصر متعددی تشکیل می‌شود که به نظر نویسنده این مقاله دین عنصر اساسی آن است. از سوی دیگر، گفتگو بین اسلام و مسیحیت به عنوان دو دین بزرگ الهی اهمیت ویژه‌ای دارد. هر چند در جریان تاریخ گاه بین این دو دین بزرگ برخوردهای خصمانه‌ای بوده است اما بر روابط آشنی جویانه آن‌ها نیز نمی‌توان چشم پوشید. در دوره‌های اخیر به چند دلیل این گفتگوی مسالمت‌آمیز شکل بهتری یافته است. نخست به دلیل دست کشیدن مسیحیان از تعصب و خصومت نسبت به اسلام و آن را به عنوان یکی از ادیان الهی تلقی کردن و دوم به دلیل تهدید مکاتب الحادی و احساس خطر مشترکی که همه ادیان دارند. اگر بین ادیان گفتگوی برابانه انجام شود آن گاه نوعی داد و ستد بین آن‌ها برقرار می‌شود. اما این امر مستلزم رعایت چند شرط از سوی مسلمانان و مسیحیان است. از جمله این که مسیحیان ادیان دیگر را محترم بشمارند و خود را تنها ملت برگزیده خداوند ندانند و مسلمانان نیز دست از بنیادگرایی و تعصب بردارند. این نوع برخورد با دین و گفتگوی همدلانه در آثار دو شخصیت علمی بزرگ پروفیسور جان هیگ و پروفیسور موتتکمری وات تبلور یافته است که در مقاله به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است.

تمدن مجموعه از عناصر است که در رأس همه آن‌ها دین قرار دارد. تعامل و تفاعل

این مقاله در همایش «گفتگوی دینی مرکز گفتگوی ادیان با انگلستان» در تاریخ ۸۰/۱۲/۱۸ در سالن امیرکبیر مرکز تحقیقات وزارت خارجه در تهران با شرکت عده‌ای از دین پژوهان مسیحی از دانشگاه بیرمنگام و اسانیدی از ایران به میزبانی سازمان فرهنگ و ارتباطات تشکیل شده بود، ایراد گردیده است.